

„Limbajul macaronic” în Chișinăul interbelic

CZU: 94:316.334.56(478-25)

Lidia PRISAC

 0000-0002-3406-3670

Imediat după unire, cam peste tot în orașe se auzea doar limba rusă [...]. Geologul Ion Th. Simionescu semnala faptul că limba străină la Chișinău își înfipsea rădăcini atât de adânci, încât, la începutul perioadei interbelice, era greu să fi fost pe deplin înlocuită chiar în casele moldovenilor.

Petre Cazacu amintește faptul că la Chișinău aproape toate gazetele apăreau în rusește, iar românești erau doar două: *Dreptatea* național-liberală și *Steaua* averescană. Potrivit relatărilor unui refugiat rus, în anul 1926, în oraș toți vorbeau rusește.

Chișinăul era orașul în care se întâlneau toate graiurile pământului. Strada Alexandrovskaia, în zilele de sărbătoare, pe porțiunea dintre Grădina Publică și colțul str. Armenești, ridica din cel puțin șapte idiomuri asurzitoare larmă. Limba țării era „vorbită mai mult în vechiul Chișinău, cu ulițele strâmbe, întortocheate”, ce făceau „din loc în loc ocolul unei așezări bătrânești, moldovenești, împrejmuată de uluci din șipcă neagră putrezită [...]”.

În general, așa cum amintește Mihail Sadoveanu, în Basarabia interbelică, mai ales în anii 1920, nu arareori puteau fi întâlnite personaje care vorbeau într-un „jargon fantastic, alcătuit din vreo patru-cinci limbi”. Spre exemplu, Ernest Ernestovici, creionat de penița scriitorului, prezintă chipul unui basarabean tipic, cu o identitate etnică nedefinită, cu un lexic macaronic și dezintegrat social, care vorbea rusa și, concomitent, alte câteva limbi, fiind „coborător dintr-un neam de oameni cam vag, poate ruși, poate nemți, poate poloni”, care, înaintea „grozavei furtuni” în care se prăbușise un mare imperiu, „vorbea rusește și-l înțelegea toată lumea”, iar acum nu știa cărei naționalități aparține.

În pofida culturalizării în limba română, la aproape zece ani de administrație românească, atât în mediul rural, cât și în cel urban al Basarabiei, se atestau curenți serioase, de „stâlcire”, a limbii române la nivelul de scriere, mai ales, a afișelor și tabelelor de reclamă, care „ultragiază sarcastic bunul

simț, pălmuiesc drastic indiferența organelor oficiale și își bat joc [...] de ceea ce avem mai scump ca popor: limba”. Din cele câteva „mostre basarabene” pot fi amintite, spre exemplu, următoarele: „Domnul Beznes are «bandaje de buric, ciorapi de gume, așterne pentru treaptă șesa, dorsaloșinute»; „Dacă doriți încălțăminte neobișnuită după placul Dv... trimiteți-ne în scris culoarea și fasonul. Iar în caz de inconveniență, primim marfa înapoi și banii restituim” (magazinul cehoslovac „Bata”); la „Magazinul de librărie «Kniga» se află în vânzare: cărți copilărești, ilustrate, poveste. Subscriere la jurnale” etc. În Chișinăul „tuturor posibilităților” mai puteau fi găsite: „Atelier de curăță; atelier de rihuit ghete și formă de cisme; atelier de linge dame și bărbați; atelier de șapcalie; curse de seară pentru elevi și eleve; atelier de casornici; atelier de ciubotar; atelier de piei jupuite”.

Deja în anii 1930, în pofida tuturor carențelor, când cineva venea pentru prima dată la Chișinău, toți se mirau că se vorbea cu ușurință românește. În orice ramură de activitate se găseau nenumărați „regățeni”, în primul rând, ieșeni. Spre finele perioadei interbelice, toți erau obligați să vorbească românește.